

Utbildningsinspektion i Björknässkolan, förskoleklass och årskurs 1–9 samt obligatorisk särskola 4–9 och gymnasiesärskola

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	4
Bedömning av genomförandet	7
Bedömning av förutsättningarna	11

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Björknässkolan den 10-13 maj 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle. Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Björknässkolan och Nacka kommun, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Björknässkolan intervjuades skolläda, lärare, elever, elevvårdspersonal samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i alla skolans profiler. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen. Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Björknässkolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	75
Grundskola	860
Obligatorisk särskola	12
Gymnasiesärskola	6

Källa: Skolans egna uppgifter.

Björknässkolan i Nacka kommun är en skola med förskoleklass och årskurs 1–9 med cirka 950 elever. Vidare finns två kommunövergripande särskilda undervisningsgrupper i den s.k. Centrumskolan. Här går 19 elever. Dessutom finns två grupper med elever i särskolan. De flesta av dessa är mottagna i träningsskolan inom den obligatoriska särskolan, några går dock i verksamhetsträning inom gymnasiesärskolan.

Skolans elever och lärare är indelade i sju arbetslag. Klasserna har som mest 21 elever. I årskurs 7–9 väljer eleverna en av de åtta profiler som skolan erbjuder. Tiden till extra ämnesundervisning inom profilerna tas från bl.a. från elevens val.

Inspektionen omfattar förskoleklass, grundskola, obligatorisk särskola och gymnasiesärskola. Kommunens ansvarstagande för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg behandlas i den övergripande kommunrapporten.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Björknässkolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att den pedagogiska verksamheten vid Björknässkolan genomgående håller god kvalitet. Kunskapsresultaten är goda och skolan har en god uppföljning och utvärdering av elevernas individuella kunskapsutveckling från förskoleklass till årskurs 9, i särskolan och gymnasiesärskolan. Fördelningen av ansvaret mellan rektorn och biträdande rektorer är tydlig. Rektorn tar sitt pedagogiska ansvar och är förtrogen med verksamheten. Kvalitetsarbete ingår som en del i lärarnas arbete även om kvalitetsredovisningen måste förbättras, då inte alla verksamheter finns beskrivna och analyserade.

Trots ett övervägande positivt intryck av skolan finns flera angelägna utvecklingsområden för skolan att arbeta vidare med. Det handlar bland annat om att grundskolan bör utveckla undervisningen så att eleverna får större kännedom om målen samt ett större inflytande på det egna lärandet. Även om skolan bedöms utföra ett gott arbete med normer och värden och mot olika typer av kränkningar når inte skolan ett fullgott resultat i detta avseende. Detta bör förbättras. Skolans likabehandlingsplan följer inte lagens krav och måste utvecklas.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever samt 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med likabehandlingsplanen).

- Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp fattas inte i enlighet med författningarna (5 kap. 5 § grundskoleförordningen).
- Beslut om anpassad studiegång fattas inte i enlighet med författningarna (5 kap. 10 § grundskoleförordningen).
- Utvecklingssamtal genomförs inte i enlighet med författningarna (7 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Skriftliga omdömen saknas för elever som i slutet av nionde skolåret inte nått upp till målen och därmed saknar betyg i ett ämne eller ämnesblock (7 kap. 9 § grundskoleförordningen).
- Urvalsprinciperna för antagning till skolans så kallade profilklasser ger inte alla elever lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet (1 kap. 2 § skollagen).
- Undervisning i svenska som andraspråk anordnas inte i enlighet med författningarna (2 kap. 15-16 §§ grundskoleförordningen).
- Elevers val anordnas inte i enlighet med författningarna (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).
- Utbildningen är inte avgiftsfri (4 kap. 4 § skollagen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolans arbete med uppföljning och utvärdering av skolans samlade resultat vad gäller elevernas kunskaper i förhållande till kursplanernas mål att uppnå i årskurs 5 bör förbättras.
- Skolan bör förbättra elevernas kännedom om målen för utbildningen.
- Skolan bör förbättra elevernas möjligheter att utöva inflytande över sin utbildning och sitt lärande.
- Skolans arbete med att förhindra mobbning och andra kränkningar bör förbättras.
- Skolan bör förbättra sitt arbete med att utveckla de undervisningskvaliteter som läroplanen anger.
- Skolans arbete med att anpassa undervisningen till alla elevers olika förutsättningar, erfarenheter och olika behov bör förbättras.
- Skolan bör i högre grad samverka med andra skolor kring grunderna för bedömningar.
- Skolledningens kännedom om gällande föreskrifter bör förbättras.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

Kunskaper

Av inspektionen framgår att verksamheten i förskoleklassen rymmer såväl lek och rörelse, skapande verksamhet som inslag av grundläggande språkliga och

matematiska begrepp. I samtal med personal framkommer att de arbetar kontinuerligt med normer och värden. Barnens lärande och utveckling dokumenteras under terminens gång. Inspektörerna bedömer att verksamheten i förskoleklassen stämmer överens med läroplanens mål och riktlinjer samt ger en god grund för barnens fortsatta lärande och utveckling.

I särskolan och i gymnasiesärskolan dokumenteras elevernas lärande och utveckling. I samtal med lärare framkommer att de kontinuerligt arbetar med att eleverna ska få inflytande över sitt lärande. Inspektörerna bedömer att verksamheten i träningsskolan och gymnasiesärskolan stämmer överens med respektive läroplans mål och riktlinjer.

I Nacka kommun gör elever i årskurs 3 gemensamma prov i svenska och matematik. Resultatet av dessa prov visar att andelen elever som klarat minimigränsen i svenska ökat från 74 procent på det ena delområdet och 79 procent på det andra år 2005 till 93 procent i båda delområdena år 2006. I matematik har däremot andelen elever minskat från 96 procent år 2005 till 93 procent år 2006.

De nationella ämnesproven i grundskolans årskurs 5 används bland annat för att lärare ska ges stöd i arbetet med att bedöma om eleverna uppnått kursplanernas mål i svenska, matematik och engelska. I nedanstående tabell redovisas resultaten för de nationella ämnesproven åren 2005 och 2006.

Tabell 1, Nationella ämnesprov för årskurs 5. Tabellen anger andelen elever (%) som enligt skolans bedömning uppnått målen i proven i Björknässkolan. Dessutom anges andelen elever som bedömts uppnå målen totalt i kommunen.

Ämne	Björknässkolan		Nacka kommun	
	År 2005	År 2006	År 2005	År 2006
Svenska	99	97	97	97
Engelska	93	96	96	97
Matematik	93	89	95	96

Källa: Skolans och kommunens egna uppgifter

Av tabellen framgår att fler än 90 procent av Björknässkolans elever vanligen uppnår målen för de nationella ämnesproven i årskurs 5. Här bör dock skolan analysera den sjunkande andelen elever som når målen i ämnesprovet i matematik.

Kursplanernas mål att uppnå i årskurs 5 anger den kunskapsnivå som alla elever minst ska uppnå efter det femte skolåret i samtliga ämnen. Enligt läroplanen har rektorn ansvar för skolans resultat och för att dessa följs upp och utvärderas i relation till bland annat de nationella målen. Det är således nödvändigt att en samlad bild finns av elevernas resultat på skolnivå och att dessa ligger till grund för analys och förbättring av verksamheten i stort. I Björknässkolan finns samlade resultat från de kommunala proven i svenska och matematik i årskurs 3 och de nationella ämnesproven i årskurs 5. Därutöver dokumenterar lärarna varje termin hur väl den enskilde eleven har nått målen i samtliga ämnen i årskurserna 1–5. Dock sammanställs inte dessa resultat för skolan som helhet och skolläringen kan inte redogöra för hur stor andel av eleverna i skolan som uppnår de nationella målen i årskurs 5 i kursplanernas alla ämnen. I Nacka kommun görs förberedelser för att använda ett datoriserat system för uppföljning av elevernas kunskaper. Systemet är dock ännu inte taget i bruk till fullo.

Enligt inspektörerna indikerar skolans statistik för kommunala prov och nationella ämnesprov att skolan når goda kunskapsresultat, åtminstone i svenska,

engelska och matematik. Arbetet med uppföljning och utvärdering av skolans samlade resultat vad gäller elevernas kunskaper i förhållande till kursplanernas mål att uppnå i årskurs 5 måste dock förbättras. Dessa resultat bör också ligga till grund för skolans kvalitetsarbete och skolans arbete med att ge stöd till skolans elever.

De betyg som sätts i slutet av grundskoletiden uttrycker i vad mån eleverna har uppnått de mål som uttrycks i kursplanerna för olika ämnen. Betygsresultat för Björknässkolan redovisas i tabell 2.

Tabell 2. Sammanställning av resultat för år 9 i Björknässkolan jämfört med samtliga skolor i Nacka kommun samt riket år 2005 och 2006, enligt statistik från Skolverket.

	Björknässkolan		Kommunen		Riket	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Andel (%) med fullständigt slutbetyg	73,6	80,6	78,0	79,9	75,5	76,0
Andel (%) behöriga till nationellt program	95,7	95,0	94,8	95,7	89,2	89,5
Meritvärde ¹	225,0	233,2	229,2	230,6	206,3	206,8

Av tabellen framgår att resultaten uttryckt i betyg i Björknässkolan generellt sett har förbättrats sedan 2005 och ligger år 2006 på ungefär samma nivå som kommunen i övrigt men högre jämfört med riket. Skolans resultat avseende meritvärde och andel elever med betyg i alla ämnen överstiger sedan flera år tillbaka de förväntade värden som Skolverkets beräkningsmodell SALSA² anger. Inspektörerna bedömer sammantaget att skolans resultat är goda.

För att eleverna, i enlighet med läroplanens intentioner, ska kunna ta ansvar för sin egen utbildning, krävs att skolan klargör vilka mål utbildningen har. I samtal på Björknässkolan framkommer att eleverna vid varje terminsstart ofta delges mål att uppnå för varje årskurs och betygskriterier i de årskurser där betyg sätts. Även inför en del teman eller arbetsområden delges elever mål att uppnå. I samtal med elever framkommer vidare att denna information varierar mellan olika lärare och ämnen. En del elever säger sig inte vara helt säkra på om de fått mål respektive betygskriterier presenterade för sig och att deras skolarbete inte vanligtvis tar sin utgångspunkt i en kännedom om vilka mål de ska uppnå eller om vad de ska lära sig. Inspektörerna bedömer att elevernas kännedom om målen bör förbättras.

¹ Meritvärdet utgörs av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg (G=10, VG=15 och MVG=20). Det möjliga maxvärdet för varje enskild elev är 320 poäng. Det genomsnittliga meritvärdet beräknas för de elever som fått betyg i minst ett ämne. Elevernas sammanlagda poäng divideras med antal elever som fått betyg i minst ett ämne.

²För att få en mer nyanserad bild av skolors betygsresultat än enbart genom att tillhandahålla de faktiska betygsresultaten som skolor uppnår, har Skolverket utvecklat Skolverkets Arbetsverktyg för Lokala Sambands Analyser - Salsa. Verktöget jämför i en statistisk modell kommuners och skolors faktiska betygsresultat avseende "andel elever som uppnått målen" respektive "genomsnittligt meritvärde" med ett modellberäknat värde. I denna beräkning tas hänsyn till bakgrundsfaktorer som föräldrars utbildningsnivå, andel elever med utländsk bakgrund och fördelning pojkar/flickor i kommuner och skolor. SALSA bör användas som ett underlag av flera vid analys av kommuners och skolors resultat.

Normer och värden

Alla som arbetar i skolan ska enligt läroplanen främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön. Inspektionen visar att Björknässkolans elever ges möjlighet till inflytande över skolans verksamhet i stort, främst genom klassråd och elevråd. Råden hålls regelbundet. Eleverna är emellertid inte alltid på det klara med vad de har varit med och beslutat, även om de anser att de får komma till tals med förslag och idéer. Inspektörerna bedömer att eleverna ges möjligheter till inflytande över skolans verksamhet som helhet men att skolan kan tydliggöra vikten av elevrådets förslag och idéer.

I läroplanen uttrycks att eleverna ska få reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Inspektörerna har noterat stora skillnader mellan skolans lärare avseende elevernas möjligheter att delta i planeringen av undervisningen. Några lärare diskuterar kontinuerligt val av arbetssätt och undervisningens innehåll med eleverna och ger dem möjligheter att bidra med synpunkter och förslag, medan andra lärare företrädesvis utgår från sin egen planering alternativt strikt följer den arbetsgång som anges i olika läromedel. Flertalet av de elever som inspektörerna möter i inspektionen framhåller att det är lärarna som till största delen bestämmer undervisningens innehåll och utformning. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra elevernas möjligheter att utöva inflytande över sin utbildning och sitt lärande.

I inspektionen framkommer att Björknässkolan i stort bedriver ett värdegrundsarbete av god kvalitet i alla verksamhetsformer. I samtal och intervjuer uppfattar inspektörerna att frågor som rör till exempel alla människors lika värde och värdet av att respektera gemensamma beslut ges utrymme i verksamheten. Personal och elever i grundskolan arbetar i mobbningsgrupper och klasserna har kamratstödare. Dokumentation förs på uppträdanden som avviker från överenskomna regler. På klassrådstid diskuteras i vissa klasser hur man ska uppträda mot varandra. Eleverna är även väl medvetna om hur de ska gå tillväga om de ser en kamrat bli mobbad, kränkt på annat sätt eller lämnad ensam på skolgården. Eleverna tycker att lärarna ofta är bra på att agera i dessa sammanhang. Emellertid uppger såväl lärare, elever som föräldrar att mobbning och andra kränkningar förekommer, om än i liten omfattning. I kommunens enkäter och i skolans egna undersökningar framkommer att några elever inte känner sig trygga i skolan. Inspektörerna bedömer sammantaget att skolans arbete med att förhindra mobbning och andra kränkningar bör förbättras.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barn och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funk-

tionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen/huvudmannen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I planen ska åtgärder redovisas och den ska följas upp varje år. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS:2007:7).

Björknässkolans likabehandlingsplan, som inspektörerna tagit del av, bedöms inte uppfylla lagens krav på ett målinriktat arbete. Planen saknar en redovisning av verksamhetens behov i form av insatser som avses genomföras under året. Planen saknar också rutiner för hur elever och personal ska agera när en vuxen kränkt en elev. Planen anger heller inte rutiner för uppföljande insatser eller hur dokumentation av ärenden ska gå till. Vidare beskriver planen i första hand tillvägagångssättet vid mobbning, i stället för lagens vidare begrepp annan kränkande behandling. Inspektörerna bedömer att likabehandlingsplanen måste utvecklas. I framtagandet av planen måste kravet på såväl personalens som elevernas delaktighet beaktas.

Under rubriken ”Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet” har även skolans samverkan med föräldrar inspekterats. Inspektörerna har bedömt att detta arbete är av god kvalitet utan att ge vidare kommentarer i denna rapport.

Innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen

Av läroplanen framgår bl.a. att skolan ska sträva efter att varje elev lär sig lyssna, diskutera, argumentera och använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem, samt att reflektera över erfarenheter och kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden. Lektionsbesök och intervjuer visar att eleverna ibland ges goda möjligheter att arbeta för att nå de olika kunskapsformerna läroplanen beskriver, men motsatta exempel ges också. Eleverna upplever då att undervisningen ofta är ensidig och inte ger utrymme för att reflektera över vad man lärt sig. Inspektörernas iakttagelser och uppgifter från elever visar att undervisningen i Björknässkolan i alltför hög utsträckning är faktacentrerad och alltför sällan ger eleverna möjligheter att kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra sitt arbete med att utveckla de undervisningskvaliteter som läroplanen anger.

All undervisning ska enligt läroplanen utgå från varje elevs förutsättningar, erfarenheter och behov. Lektionsbesök och intervjuer i den obligatoriska särskolan och gymnasiesärskolan visar att undervisningen där utgår från varje elevs förutsättningar och behov. I grundskolan anpassas undervisningen i några fall genom att klasser organiseras i grupper på olika sätt eller att elever erbjuds hjälp av en specialpedagog/speciallärare utanför klassrummet. Inspektörerna kunde notera att undervisningen överlag i liten grad är anpassad till alla elevers olika behov. Denna anpassning avtar dessutom ju äldre eleverna blir. Framför allt bland de äldre eleverna pågick påfallande ofta undervisning som såg likadan ut för alla elever. Ett flertal elever uppgav också att de oftast förutsattes arbeta på samma sätt, i samma takt och med samma uppgifter. Inspektörerna bedömer att Björknässkolans arbete med att anpassa undervisningen till alla elevers förutsättningar, erfarenheter och olika behov bör förbättras i grundskolan.

Särskilt stöd

Under denna rubrik har inspektörerna granskat skolans arbete med att uppmärksamma och ge särskilt stöd till elever. Till stor del bedömer inspektörerna att detta arbete är av god kvalitet. I vissa avseende kan dock åtgärdsprogrammen förtydligas, bland annat vad gäller konkretisering och analys av elevens behov utifrån ett helhetsperspektiv samt en tydligare redogörelse för hur skolan ska arbeta för att tillgodose elevens behov.

Enligt grundskoleförordningen ska beslut om elevs placering i särskild undervisningsgrupp fattas av styrelsen efter samråd med eleven och elevens vårdnadshavare. Beslut ska innefatta en fullföljdshänvisning med information om att det får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. I Björknässkolan finns tre särskilda undervisningsgrupper. Två av dessa grupper är placerade i andra lokaler och tar emot elever från hela kommunen. För eleverna i dessa grupper finns beslut om placering i särskild undervisningsgrupp med fullföljdshänvisning. I skolan finns ytterligare en liten grupp av elever, som skolan inte betraktar som särskild undervisningsgrupp. Eftersom dessa elever får all sin undervisning i svenska, engelska och matematik i den lilla gruppen, bedömer dock inspektörerna att även denna grupp måste betraktas som en särskild undervisningsgrupp. För dessa elever saknas då beslut om placering i särskild undervisningsgrupp med fullföljdshänvisning. Detta måste åtgärdas.

I Björknässkolan finns elever för vilka anpassning av timplanen sker, såtillvida att de inte läser alla ämnen i kursplanen. Några beslut kring denna anpassade studiegång finns inte. Detta måste skolan åtgärda.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan (IUP) för varje elev vid utvecklingssamtalet. Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Se vidare i Skolverkets "Allmänna råd för individuella utvecklingsplaner". De individuella utvecklingsplanerna i den obligatoriska särskolan och i gymnasiesärskolan är mycket detaljerade och justeras förhållandevis ofta. Inspektörerna har även tagit del av några exempel på individuella utvecklingsplaner i grundskolan. Planerna innehåller rubriker som lägesbeskrivning, mål att uppnå samt tillvägagångssätt. Inspektörerna bedömer att de mål som formuleras för elevernas utveckling ytterligare kan konkretiseras. Likaså kan skolans insatser tydliggöras. Inspektörerna bedömer att arbetet med de individuella utvecklingsplanerna kan förbättras i såväl särskolan som grundskolan.

I grundskoleförordningen anges att minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och i kursplanerna (utvecklingssamtal). I början av höstterminen i årskurs 7 på Björknässkolan har lärarna i stället för utvecklingssamtal ett s.k. startsamtal där elever och föräldrar får information om skolan och ges möjlighet att berätta om sina behov och önskemål. Enligt inspektörerna uppfyller ett sådant startsamtal inte förordningens krav, varför rektor måste säkerställa att utvecklingssamtal erbjuds alla elever och deras vårdnadshavare i enlighet med författningarna.

För utvärdering och uppföljning av de enskilda elevernas kunskapsutveckling i svenska och matematik använder Björknässkolan bland annat kommunala prov i årskurs 3 och årskurs 8, nationella ämnesprov i årskurserna 5 och 9 samt olika diagnosmaterial. Uppföljning och utvärdering i övriga ämnen görs i alla årskurser och ämnen i samband med att individuella utvecklingsplaner upprättas. Uppföljningen och utvärderingen av elevernas individuella kunskapsutveckling bedöms sammantaget hålla god kvalitet.

Bedömnings- och betygssamtal förs regelbundet på grundskolan i olika ämnen. Eleverna uppger att de uppfattar betygen som rättvisa. Inspektionen visar vidare att skolan gjort gemensamma lokala tolkningar av de nationella målen, vilka även används som underlag för att utvärdera elevernas kunskapsutveckling vid utvecklingssamtal. Av samtal med lärare framgår emellertid att bedömnings- och betygssamtal inte förs mellan olika skolor i Nacka. Inspektörerna bedömer sammantaget att skolan i högre grad bör samverka med andra skolor kring grunderna för betygssättning och bedömning.

Enligt grundskoleförordningen ska ett skriftligt omdöme ges om en elev inte når upp till de mål i ett ämne som enligt kursplanen ska ha uppnåtts i slutet av det nionde skolåret. Av omdömet ska elevens kunskapsutveckling i ämnet eller ämnesblocket framgå. Dessutom kan de stödåtgärder som har vidtagits framgå. Omdömet ska undertecknas av läraren. I Björknässkolan finns omdömen men de beskriver inte elevens kunskapsutveckling. Inspektörerna bedömer att skolans omdömen inte uppfyller författningskraven på ett skriftligt omdöme, varför rektorn måste säkerställa att skriftliga omdömen ges i enlighet med författningarna.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Varje skola ska årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Björknässkolan har en kvalitetsredovisning som innehåller redovisningar av skolans måluppfyllelse, bland annat innehåller den analyser av skolans resultat när det gäller elevernas kunskaper samt förslag till förbättringsåtgärder utifrån dessa analyser. Lärarna uppger att de i olika skeden är inblandade i diskussioner omkring kvalitetsarbetet. Det sker regelbundna utvärderingar av skolans verksamhet. De slutsatser som finns i kvalitetsredovisningen används också som grund för det fortsatta pedagogiska utvecklingsarbetet. Inspektörerna bedömer att Björknässkolan har ett fungerande kvalitetsarbete och att skolans kvalitetsredovisning uppfyller författningarnas krav. Tränings-skolan och gymnasiesärskolan har en egen kvalitetsredovisning som inspektörerna bedömer uppfyller förordningens krav även om skolans resultat i förhållande till de nationella målen i högre grad kan tydliggöras.

Ledning och intern kommunikation

Ledningsgruppen för Björknässkolan består av rektorn och tre biträdande rektorer. Ansvar mellan de tre biträdande rektorerna är fördelat så att den ena ansvarar för förskoleklassen och årskurserna 1–6, den andra för årskurs 7–9 och den tredje för den s.k. Centrumskolan, tränings-skolan och gymnasiesärskolan. Rektorn har det övergripande pedagogiska ansvaret samt ansvar över personal och ekonomi. Ansvarsfördelningen mellan dem upplevs som klar. Den personal som inspektörerna samtalat med uppger att det vanligen fattas tydliga beslut

inom skolan och att information kring vad som gäller för verksamheterna finns att få. Även föräldrarna uppfattar att det finns en tydlig ledning av skolan. Inspektörerna bedömer att det finns en tydlig ansvarsfördelning inom skolledningen och att ledningsgruppen fungerar effektivt.

Rektorn uppfattas av såväl personal som föräldrar och elever som väl informerad om vad som händer dagligen i skolan. Han gör regelbundna besök i de olika skolbyggnaderna, även om eleverna i Centrumskolan framhåller att han inte varit och besökt dem. Inspektörerna bedömer att rektorn är förtrogen med verksamheten men kan öka förtroendet med verksamheten i Centrumskolan.

Enligt skollagen vilar det på rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Vid inspektörernas intervjuer framkommer att lärare men även föräldrar upplever att verksamheten utvecklas i riktning mot att eleverna ska nå bättre resultat. Inspektörerna bedömer att rektorn tar ett övergripande ansvar för den pedagogiska utvecklingen på skolan.

Företrädare för huvudmannen i Nacka kommun följer regelbundet upp verksamheten bland annat med hjälp av utfall från nationella ämnesprov, betygsresultat och så kallade kundundersökningar som genomförs i alla kommunens skolor. I kundundersökningarna får elever och föräldrar genom att värdera olika påståenden uttrycka hur nöjda de är med skolans arbete. Till exempel mäts elevers och föräldrars nöjdhet inom områden som kunskaper, trivsel och trygghet och delaktighet. Rektorn i Björknässkolan uppger att han har stor frihet att leda och utforma verksamheten, men att huvudmannen ställer tydliga krav på goda resultat. Inspektörerna bedömer att det finns en tydlig ansvarsfördelning mellan huvudmannen i Nacka kommun och skolans ledning.

Under inspektionen framkommer dock att det föreligger oklarheter gällande vilka beslut rektor har rätt att fatta, främst avseende beslut om placering i särskild undervisningsgrupp. Rektorn har ett ansvar att vid tillträdet som rektor, informera sig om de ansvarsområden och befogenheter som tilldelats honom från huvudmannen. Inspektörerna bedömer att rektorn på Björknässkolan i större utsträckning bör förbättra sina kunskaper om de befogenheter som rektorsrollen omfattar i förhållande till huvudmannen. Huvudmannens informationsansvar gentemot rektor behandlas i den övergripande kommunrapporten.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som ska erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning och information om utbildning

Skolan har åtta profiler som eleverna fr.o.m. årskurs 7 kan välja efter intresse och utbud. Tiden för elevens val används som tiden för profilinriktning. Enligt skolans information om profilerna har de som lämnat in ansökan i rätt tid företräde om för många elever anmäler sig till en profil. Vidare sägs att skolan strävar efter en jämn könsfördelning, vilket enligt rektorn kan innebära att skolan efter samtal med några elever av det kön som är i majoritet kommer fram till att de väljer ett annat alternativ. Konsekvensen blir att dessa elever riskerar att inte få den profil de önskat. Skolans strävan efter jämn könsfördelning innebär att alla barn och ungdomar, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och

ekonomiska förhållanden, inte har lika tillgång till utbildning, vilket skollagen föreskriver. Inspektörerna bedömer att skolans strävan efter jämn könsfördelning strider mot kravet att skolan ska vara öppen för alla. Detta måste åtgärdas

Enligt bedömningar av såväl skolans rektor som lärare behöver undervisning i svenska som andraspråk anordnas för ett fåtal elever. För dessa elever erbjuds undervisning i svenska som andraspråk som ett slags stöd till undervisningen i svenska. Inspektörernas uppfattning är att skolan inte gör tydlig skillnad mellan ämnena svenska och svenska som andraspråk för elever och föräldrar. Inspektörerna vill i det sammanhanget framhålla att svenska som andraspråk är ett eget ämne med egen kursplan och ska anordnas i stället för undervisning i svenska för de elever som behöver det. Rektorn är den som ska besluta om undervisning i svenska som andraspråk ska anordnas för en elev. Inspektörerna bedömer att undervisningen i svenska som andraspråk måste anordnas på ett sådant sätt att det uppfyller författningarnas krav.

Vidare kan inspektörerna konstatera att skolan i de lägre klasserna inte uppfyller författningarnas krav på att eleverna ska erbjudas ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. En sådan undervisning ska syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen och till innehåll och inriktning vara förenligt med målen i kursplanerna för de aktuella ämnena. En del av eleverna i de yngre årskurserna, där det inte finns profiler, har inte elevens val. Inspektörerna bedömer att skolan måste organisera elevens val i enlighet med författningarnas krav.

I samtal med elever och föräldrar framkommer att eleverna betalar 200 kronor för en årlig skidresa. Resan erbjuds som ett av flera alternativ på en friluftsdag. Enligt skollagen ska utbildningen i grundskolan vara avgiftsfri. I verksamheten får dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna. I enlighet med Skolverkets ställningstaganden gör inspektörerna bedömningen att 200 kr inte är att anses som obetydlig. Detta måste åtgärdas. I den övergripande kommunrapporten finns Skolverkets samlade bedömning av avgifter i kommunen.

Personal

Av den officiella statistiken för Björknässkolan år 2006 framgår att 76 procent av lärarna har pedagogisk högskoleutbildning. Av de samtal inspektörerna för på skolan framgår att de flesta lärare har pedagogisk högskoleutbildning. Vidare anger rektorn att skolan medvetet strävar efter att lärarna ska undervisa i de ämnen de är utbildade för, till exempel undervisar lärarna i årskurserna 4–6 i varandras klasser. Inspektörerna bedömer att det i Björknässkolan finns lärare som i huvudsak har utbildning för den undervisning de bedriver.

Vid inspektionen har framkommit att skolledning och personal inte har tillräcklig kunskap om de författningar som reglerar skolans verksamhet. Det gäller bland annat de författningar som reglerar skolans likabehandlingsplan och kvalitetsredovisning, utvecklingssamtal, skriftliga omdömen, elevens val, svenska som andraspråk och skolans skyldighet att bedriva en avgiftsfri verksamhet. Detta innebär att skolan inte fullt ut bedriver sin verksamhet i enlighet med gällande styrdokument. Inspektörerna bedömer att skolledningens och personalens kännedom om gällande föreskrifter bör förbättras.

Materiella resurser

Under rubriken ”Materiella resurser” har inspektörerna granskat tillgång till läromedel, användning av datorer, lokaler och skolbibliotek. Inspektörerna har bedömt att dessa resurser ger förutsättningar för en ändamålsenlig undervisning utan att lämna ytterligare kommentarer i denna rapport.

Datum	Ort
2008-01-28	Stockholm

Inger Tinglev
Elisabeth Ritchey